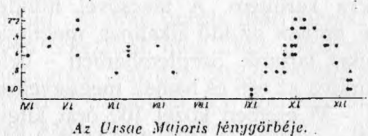

MCSE 1946–2006

Szép kort értünk meg. A *Magyar Csillagászati Egyesület* 60 esztendőős lett. Egyesületünk jogelődje, az első MCSE 1946. november 11-én kezdte meg működését, és viszonylag rövid, 1949. április 9-ig tartó működése alatt is jelentős eredményeket produkált. Létrehozta az ország első bemutató csillagdáját, az Urániát; távcsöves bemutatókat és csillagászati előadásokat szervezett; kiadta a *Csillagok Világa* folyóiratot és könyvsorozatot; tagjait távcsőépítésre és csillagászati megfigyelések végzésére ösztökölte; szakmai műhelyeket, szakosztályokat üzemeltetett; és vidéki helyi csoportokkal hálózta be az ország számos pontját. Az elmúlt időszak egyesületi, illetve a szervezet vezérégyéniségének, *Kulin Györgynek* évfordulója kapcsán mind írásban, előadások formájában, internetes fórumokon sok szó esett az ős-MCSE részletes történetéről. A 60-ik évfordulóra a Meteor ezúttal a lap jellegéből adódóan az egykori tagok észlelési eredményeiből ad ízelítőt.

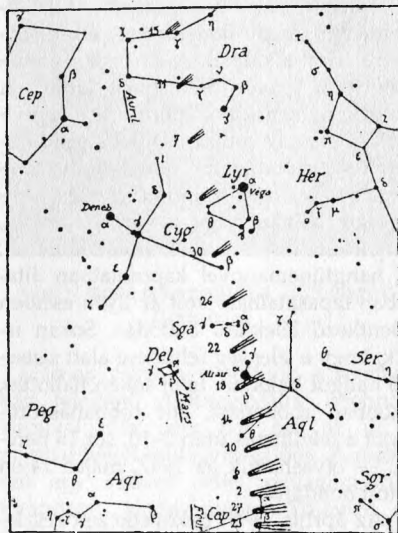
Az Ursae Majoris fénygörbéje.

A Z UMA fénygörbéje a Változócsillag Szakosztály 1948-as észlelései alapján

„Február folyamán számos nagyobb napfolt tűnt fel a Nap felületén. Ezek némelyike oly nagy volt, hogy reggel és este – amikor a nap fénye gyenge – szabadszemmel is látható volt. Jáger Tamás és Simonyi László 3 esetben, én pedig két esetben – 1949 febr. 18.-án 16 óra 30 perckor és 20.-án 16 óra 37 perckor – figyeltünk meg szabadszemmel foltokat. A napfény reggeli és esti legyengülése arra is alkalmas, hogy szűrő-

üveg nélkül kis távcsővel is megfigyelhessük a Nap felületét. Így pár percel napnyugta előtt már 3–4-szeres nagyítású színházi távcsővel is megfigyelhetjük a napfoltokat.” – írja *Bartha Lajos* gimnáziumi tanuló.

„Május 29-én, szombaton még napnyugta előtt az Egyesületben tartózkodó tagjaink abban a szerencés helyzetben voltak, hogy láthatták a Merkúr bolygót. Ekkor volt legnagyobb kitérésben s ennek megfelelően szépen lehetett látni félhold alakját.” – olvashatjuk a *Csillagok Világa* folyóirat 1948. júniusi számában.

Az 1947-ben felfedezett Bester-üstökös keresőtérképe

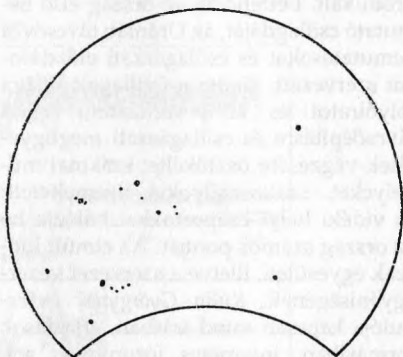
„Március végén és április elején nálunk is látható lesz a Bester üstökös. Ügyvezető elnökünk több alkalommal kutatott utána, de megtalálását a hajnali felhők megakadályozták. A március 22-ére virradó éjjel a számított helyen, kissé párás

égbolton egy 5 cm. átmérőjű távcsővel sikerült megtalálnia. Az üstökös fényessége becslés szerint 6 magnitúdó volt ekkor, tehát a szabadszemmel való láthatóság határán volt. Az utána következő hajnalokon a Hold fénye egyre jobban zavart.” – szól Kulin György észlelésének leírása 1948-ból.

„Csaknem pontosan négy évvel az 1943 májusi tűzgömb után, fényes tűzgömböt láttak hazánk területén. Az esti szürkületben, pontosan 20 óra 36 perckor éles felvillanásra figyelt fel mindenki, aki a szabadban tartózkodott. Ha a jelenség sötét éjjelen történik, vakító fényvel világította volna be az ország területét. Számos megfigyelés érkezett a jelenségről és különleges, inkább szokatlan kísérőtüneteményei miatt fantasztikus elképzelésekre adott alkalmat. A fénycsík nyomában több fényes felvillanást láttak. A meteor nyoma kb. 20 percen át megmaradt és benne a felvillanások helyén kitüremlések mutatkoztak. A tűzgömb színére nézve csaknem minden jelentés megegyezik abban, hogy a vörös, narancs, sárgászöld és kék színek voltak láthatók. A hangtűneménnyel kapcsolatban általában tapasztalható volt az ilyen esetben jelentkező lélektani csalódás. Sokan írták, hogy a jelenség feltűnése alatt sistergő hangot halottak. Igen sokan hallottak azonban robbanást, sőt robbanássorozatot a felvillanás után 5–10, sőt 15 percre.” – olvashatjuk az 1947. május 14-én látott bolidáról.

„Az április 28-án bekövetkezett részleges napfogyatkozást az Urániában több tagunk végig szemlélte. Budapesten 8 óra 25 perckor kezdődött a fogyatkozás és 10 óra 1 perckor ért véget. A fogyatkozás mértéke mindössze a napfelület ötödrészére terjedt. A legnagyobb mérvű az Atlanti-óceánon, Afrika nyugati részén és a sarkvidék táján volt, és pedig 60%-os. A fogyatkozást sötét üvegen át,

vagy kartonlapba szűrt nyíláson kivetített napképen jól meg lehetett figyelni, szabadszemmel. Lombos fák alatt, a levelek közt átszűrődő napfény fényfoltjai is nagyszerűen kirajzolták a megfigyelt Napot. Távcsövön át pedig a naptányérba hatoló holdperemen jól láthattuk a holdbeli D’Alambert és a Cordillera hegyvonulat rajzát.”

Az 1949 április 28-i részleges napfogyatkozás az Uránia Bemutató Csillagvizsgálóból

„Az új tanévben Sárospatakról Miskolcra kerültem. A távcsővel minden este, amikor az idő alkalmas, megfigyeléseket tartunk. Szeptemberben – beleszámítva az esti és hajnali megfigyeléseket – 35 esetben közel 100 órát kitevő időben tartottunk megfigyeléseket. Általában a következő égitesteket figyeltük meg: Jupiter, Mizar és egyéb kettősök M33, M34, M13, M3, M8, M20, M2, hajnalban az M35 és M50-et és természetesen minden alkalmas este a Holdat. Hajnalban a Saturnust és Venust, Oriont és Szirust figyelgettük. Nappal ernyőre vetítve figyeltük a napfoltokat.” – foglalja össze megfigyeléseit Nagy Zsigmond, a miskolci Népi Kollégium diákja.

REZSABEK NÁNDOR